

Lena Lundkvist, Tomas Johansson
Avdelningen för Social statistik och analys

Möte i användarråd för befolkning, demografi och integration 13 maj 2022

Närvarande:

- Anders Ljungberg, Arbetsförmedlingen, ordförande
- Gunnar Andersson, Stockholms universitet
- Bengt Eriksson, Boverket
- Jonathan Fransson, Sveriges kommuner och regioner
- Ulrika Gustafsson, Delmos
- Daniel Levisson, Umeå kommun
- Jonas Norlin, Finansdepartementet
- Anders Wirhed, Justitiedepartementet
- Bo Malmberg, Stockholms universitet (ersatte Eva Andersson)

Från SCB

- Marie Lideus, SSA/BL/LD
- Sara Frankl, SSA/SU/ST
- Cecilia Westström, ML/S/IR (Punkt 3b)
- Margareta Carlsson, SSA/BL/BEF (punkt 6)
- Karin Lundström, SSA/BL/BEF (punkt 9)
- Lena Lundkvist, SSA/BL/BEF, sekreterare
- Tomas Johansson SSA/BL/BEF, sekreterare

Frånvarande:

- Binniam Kidane, Justitiedepartementet
- Love Lundin, Västragötalandsregionen
- Helena Sjödin, SSA/BL/BEF

1. Mötet öppnas inklusive presentationsrunda

Anders Ljungberg

Ordföranden hälsade alla välkomna till Användarrådets första möte under denna mandatperiod som sträcker sig till 2024. Då flera av ledamöterna är nya inleddes mötet med en kort presentationsrunda.

Anders berättade därefter att regeringen vill att SCB samråder med användarna och SCB gör det genom användarråden. Förutom detta användarråd så finns ytterligare 10 användarråd inom olika ämnesområden. Ledamöterna förväntas vara kunniga och intresserade inom ämnesområdet och att de kan representera sina organisationer.

2. Godkännande av dagordning

Ordförande berättade att det tillkommer en presentation om SCB:s arbete inför Sveriges ordförandeskap i EU samt om expertgranskningen som gjordes i höstas. Den presentationen lades under punkt 3, SCB-frågor. För övrigt godkändes dagordningen.

3. SCB-frågor

Marie Lideus, Avdelningen för Social statistik och analys (SSA)

Marie berättade att fyra områden är prioriterade under 2022. Dessa områden är; Sveriges ekonomiska statistik, Sveriges arbetsmarknadsstatistik, Säkrad datatillgång och Kommunikation.

Marie berättade även att SCB:s organisation ändrades den 1 september 2021. Syftet med förändringen är att fokus på data och analys ska öka och det ger bättre förutsättningar för SCB:s statistiska ledarskap och hantering av data som en strategisk resurs.

I januari 2022 ändrades publiceringstiden för den officiella statistiken från klockan 9,30 till 8,00. Nu kan statistiken spridas snabbare, bland annat genom att det finns ökade möjligheter för SCB:s experter att vara med i radio och tv redan på morgonen för att berätta om statistikens innehåll.

Efter Marie berättade Cecilia Westström om SCB:s roll under Sveriges EU-ordförandeskap våren 2023 samt om resultatet från expertgranskningen av kvalitén i den europeiska statistiken (peer review) som genomfördes under vecka 48 2021.

Cecilia berättade att SCB har en grupp med fyra personer som ska arbeta som ordförandeskapsteam i rådsarbetsgruppen för statistik, där SCB:s gd är ordförande under Sveriges ordförandeskapsperiod våren 2023. En rättsakt som eventuellt kommer att avhandlas under Sveriges ordförandeskap är den nya ramlagen om befolkning, och den definition som ska gälla. Räcker det med de folkbokförda eller ska även asylsökande och papperslösa ingå?

Därefter berättade Cecilia att peer review är en granskning av hur väl Sverige uppfyller riktlinjerna för europeisk statistik och den genomförs

av experter från olika statistikbyråer. Sverige fick besök av fyra experter som förutom SCB även besökte Skolverket, ESV, Folkhälsomyndigheten och Migrationsverket. Experternas [rapport](#) publicerades den 9 maj och innehöll 22 rekommendationer varav fem ansågs som viktigast att åtgärda.

- Förstärka krav på statistiska kvalifikationer vid **rekrytering av generaldirektör** samt statistikchefer i de andra statistikansvariga myndigheter
- SCB ska beskriva eventuella **informationssäkerhetsincidenter** genom återkommande rapporter
- Regeringen ska se till att möjligheten att lämna ut **mikrodata för utredningsändamål** upphör
- SCB ska säkerställa att **statistik som tillgängliggörs innan offentliggörande** är begränsad, välmotiverad, kontrollerad och att information om detta finns publicerad
- SCB ska tillgängliggöra en kalender där **förändringar av publiceringsdatum** syns, inklusive förklaringar och anledningar till varje avvikelse

Kommentarer från ledamöterna:

En ledamot undrade varför folkräkningen kallas för Census. SCB använder den engelska benämningen oftast eftersom det framför allt gäller en leverans till Eurostat. Den svenska benämningen är Registerbaserad folk- och bostadsräkning.

En ledamot undrade vad de politiska önskemålen om folkräkningen innebär. Marie svarade att det förefaller främst vara fokus på segregation och välfärdsbrott men det är inte lätt att tolka alla önskemål. Marie nämnde då att det bästa är en bra folkbokföring vilket gagnar oss alla.

En ledamot undrade om allt arbete SCB gör för att hitta och använda nya datakällor inte kommer att innebära att ny kompetens behövs. SCB svarade att det kan man räkna med.

En ledamot frågade Cecilia om punkten att mikrodata inte ska användas till utredningsändamål. Vad menas med utredningsändamål? Cecilia sade att SCB har lämnat avvikande uppfattning på en del av rekommendationerna. En del rekommendationer är sådant som inte SCB kan åtgärda utan ligger på regeringen.

4. Nyheter inom befolkningsstatistiken

*Tomas Johansson, SSA/ Enheten för Befolkning och
Levnadsförhållanden*

Tomas berättade kort om den befolkningsstatistik som publiceras på produktsidan <https://scb.se/be0101> och nyheter sedan användarrådets förra möte.

Den 11 maj publicerades statistik över [massflyktingar från ukrainakriget](#) bland annat redovisat efter ålder och medborgarskap. Tillsvidare kommer statistiken att uppdateras en gång i månaden.

Statistik över döda per dag och vecka har publicerats varje vecka sedan slutet av mars 2020 när coronapandemin började göra avtryck i Sverige. Efter semestern ändras frekvensen och statistiken kommer att uppdateras en gång i månaden.

I statistikdatabasen har två tabeller reviderats och två nya tabeller är publicerade.

Statistiken över [asylsökande](#) och [ensamkommande asylsökande barn](#) efter kön och medborgarskap redovisades tidigare i en årstabell. I den nya tabellen redovisas statistiken per månad, kvartal, halvår och helår. Samtidigt slutade SCB att publicera en sammanfattande tabell över asylsökande.

Det två nya tabellerna som publiceras är [folkmängd efter födelseland](#) per län och kommun samt [in- och utvandring efter flyttland](#), och födelseregion (flyttat till/från sitt födelseland, flyttare född i Sverige och flyttare född i tredje land).

Slutligen nämndes att statistiken över Hushållens boende (som befolkningsstatistiken ansvarar för) har förlängt tidsserien för två tabeller med statistik per deso och regso.

En nyhet glömdes bort. Även befolkningsstatistikens sju deso-tabeller har fått förlängda tidsserier. Numera sträcker sig tidsserien från 2010 och framåt, med undantag för en tabell med hushållsstatistik som startar 2011.

Kommentarer från ledamöter

En ledamot hade synpunkter på tidserierna i statistikdatabasen. Ledamoten sade att det har försvunnit statistik som tidigare har funnits. Den statistik som nämndes var huspriser.

Tomas sade att det inte alltid är så enkelt att förlänga tidsserier då särskilt de äldre registren innehåller felaktigheter och att det är svårt att återskapa den officiella statistiken med många detaljer. Annars ville Tomas hävda att just befolkningsstatistiken i regel har långa tidsserier. Varför statistik har tagits bort och om tidigare versioner av statistikdatabasen finns sparade kunde han inte ge svar om. Troligen är dessa inte tillgängliga längre. Befolkningsstatistiken har en del CD-romskivor med data som inte är läsbara med vanliga programvaror. Troligen gäller det även andra produkter.

En ledamot undrade om det finns information om kopplingen mellan deso och regso. Tomas kände på rak arm endast till Regina.scb.se där man på karta kan se både regso och deso. Tyvärr har Regina vissa prestandabristar. Han skulle undersöka om det finns en publicerad kopplingstabell. En lista har hittats på SCB:s webbplats:

<https://scb.se/contentassets/e3b2f06da62046ba93ff58af1b845c7e/kopplingstabell-deso-regso-20210702.xlsx>

En ledamot undrade om SCB använder adresspunkter eller fastighetskoordinater. Ledamoten fick till svar att det främst är adresspunkter som används, men då sådana saknas används fastighetskoordinater.

En ledamot sade att det finns intresse för uppgiften födelsekommun och inte enbart födelselän. Lena Lundkvist sade att uppgift om födelsekommun endast finns från slutet av 1960-talet. Tomas kompletterade med att nämna att de uppgifterna bygger på de församlingskoder som gällde vid födelsen och dessa koder i vissa fall är felaktiga. I RTB finns uppgifter om födelselän och födelseförsamling vilket går att använda. Problemet är att församlingsnamnen är skrivna i klartext och samma församling har i många fall olika stavningar vilket försvårar arbetet. SCB har vid några tillfällen försökt återskapa födelsekommun för alla inrikes födda, men olika försök har gett lite olika resultat. Då uppgiften inte publiceras och det inte har funnits någon tydlig efterfrågan så har SCB inte fastställt någon modell hur uppgiften ska återskapas.

5. Total befolkning (ESOP)

Margareta Carlsson, SSA/ Enheten för befolkning och levnadsförhållanden

Då Margareta deltog via skype samtidigt som punkt 4 drog över tiden valde vi att kasta om punkterna i dagordningen.

Margareta berättade om ESOPH (European Statistics On Population and Housing) vilket är en ramlag för statistik om befolkning, census och migration. Ramlagen ämnar att möta gällande och kommande användarönskemål samtidigt som det ska ske en harmonisering mellan EU-länderna. Ledamöterna fick veta att det senaste utkastet till ramlag är från mars 2022 och det var stora förändringar jämfört med de tidigare utkasten som har varit ute för diskussion. Bland annat vill Eurostat att definitionen för befolkning ska vidgas och helt avse tolv månaders-kriteriet (en person ska ingå i befolkningen om denne har bott tolv månader i landet eller avser att bo 12 månader i landet). Det skulle i så fall även inkludera asylsökande och personer som håller sig gömda i landet. Det finns även önskemål att alla länder ska bygga upp befolkningsregister enligt den nya befolkningsdefinitionen. Andra önskemål är ökade datautbyten mellan länder och att tidsserier med de nya definitionerna ska skapas från 1960 och framåt.

Margareta sade att SCB är negativa till en ändrad befolkningsdefinition då det försvårar vår registeransats. Viktiga frågor för Sverige är registeransatsen, att det inte ska krävas direktinsamling, befolkningsdefinitionen och statistikens kvalitet.

Kommentarer från ledamöterna:

En ledamot undrade om SCB har funderat över hur man ska göra för att komplettera det ”nya” befolkningsregistret med papperslösa?

Margareta förklarade att SCB inte har funderat på det, men det är tydligt att Eurostat inte vill exkludera papperslösa i definitionen.

En ledamot sade att vi troligen hade haft bättre koll på papperslösa utan schengen. Då borde det finnas en lista över inresande och om de senare hade rest ut igen. Det borde vara möjligt att ta fram en lista över alla som har rest in eller ut från schengenområdet.

En ledamot frågade om alla EU-länder har samma problem med papperslösa. Han fick till svar att det var lite olika. Bland annat kan papperslösa registrera sig i Spanien för att få tillgång till vissa välfärdstjänster.

En ledamot undrade om det fanns något om bostäder i den nya ramlagen. Margareta sade att det inte fanns särskilt mycket, men lite om uppvärmning och uppkoppling finns i utkastet till ramlag.

6. Sena aviseringar om invandringar

*Tomas Johansson, SSA/ Enheten för Befolkning och
Levnadsförhållanden*

Även denna punkt tidigare lades i dagordningen. Denna gång på grund av att en ledamot behövde avvika och ville delta under punkten.

Redan vid användarrådets möte i höstas togs problemet med ökande eftersläpning upp. Denna gång uppdaterades ledamöterna om hur trenden går. De fick veta att även för 2021 kommer en hög andel av invandringarna under året inte ingå i den officiella statistiken. Under 2020 saknades cirka 10 procent av invandringarna i den officiella statistiken. Redan idag vet vi att cirka 7 500 invandringar under 2021 inte redovisades i den officiella statistiken.

Ledamöterna fick veta att den stora justeringspost som uppstår till följd av eftersläpningen gör att folkökning /-minskning blir svårare att analysera. Det påpekades även att de fel som eftersläpningen medför inte ger så stora fel på befolkningsstorlek och sammansättning. Störst relativt fel har 0-åringar, men för 2021 rör det sig endast om cirka 200 saknade 0-åringar i befolkningen.

Vidare fick ledamöterna veta att det sker arbete på Skatteverket för att minska tiden mellan invandring och registrering av invandring. Dels moderniseras arbetet, dels har de börjat kategorisera ärenden för att kunna prioritera enklare ärenden så att de inte fastnar i kön.

Skatteverket säger att genomströmningstiderna minskar, men att de fortfarande är långt från deras mål. Även ukrainakrisen är ett orosmoment som kan medföra ökade genomströmningstider.

Kommentarer från ledamöterna:

En ledamot sade att dennes organisation ser allvarligt på problemet och att de arbetar med en skrivelse där de ska påtala att dessa brister är ett problem som bör åtgärdas.

En ledamot sade att man kan överväga att ändra definition. I stället för dag för invandring kan man redovisa dagen som den inflyttade får personnummer. SCB sade att det absolut är en möjlighet och att Danmark lär använda en liknande modell. Däremot löser inte det problemet för svenskar som återvänder till Sverige. Även de har drabbats av de långa handläggningstiderna. Dessutom vill vi ju att statistiken ska beskriva befolkningen vid referenstidpunkterna så bra som möjligt.

7. Statistik om befolkningens ursprungsländer

*Tomas Johansson, SSA/ Enheten för Befolkning och
Levnadsförhållanden*

Tomas berättade kort om hur personer med utländsk bakgrund klassificeras och om förändringen som gjordes i början av 2000-talet. Sedan dess har antalet utrikes födda med lång bosättning i Sverige ökat betydligt. Dessutom finns det ett användarintresse att veta antalet personer i Sverige med finsk bakgrund. Dessa uppgifter tar SCB fram på uppdrag och i regel brukar beställarna anse att det räcker att det finns minst en mor-/farförälder som är född i Finland för att räknas som en person med finsk bakgrund. Ledamöterna fick även veta [Norge](#) har en modell där de tar hänsyn till mor- och farföräldrars födelseland. Norge redovisar däremot inte statistiken efter land, endast [summerat](#).

För att få lite inblick i detta redovisades lite statistik där det bland annat framkom att det vid årsskiftet fanns 18 000 inrikes födda personer i befolkningen med två inrikes födda föräldrar som har fyra mor- och farföräldrar som är födda utomlands. Av dem hade cirka hälften alla mor- och farföräldrar från samma land. Totalt fanns det knappt 800 000 personer födda i Sverige med två inrikes födda föräldrar som har minst en utrikes födda mor- eller farförälder.

Kommentarer från ledamöterna:

En ledamot sade att denna statistik gränsar till information om etnicitet och att SCB inte borde hålla på med sådant.

En annan ledamot ansåg att SCB borde skriva en kort analys om tredje generationen för att bland annat berätta att det rör sig om en väldigt liten grupp.

8. Särredovisning av Färöarna och Grönland?

*Tomas Johansson, SSA/ Enheten för Befolkning och
Levnadsförhållanden*

Statistik över födelseländer, medborgarskap och in- och utflyttningsländer publiceras löpande på SCB:s webbplats. De länder som redovisas finns på en lista med lite drygt 200 länder. SCB levererar

även viss statistik till internationella organisationer, bland annat Nordiska rådet (norden.org) och Eurostat. I den internationella statistiken är listan över länder längre än i den nationella listan. Bland annat efterfrågas statistik för "länderna" Färöarna och Grönland. SCB levererar endast statistik för länder som finns på den nationella listan. Ledamöterna fick frågan om statistik för Färöarna och Grönland är av intresse och om uppgifter för länderna i så fall ska redovisas i internationell och/eller nationell statistik.

Ledamöterna fick även veta att testberäkningar baserad på bi-information i RTB visar att gruppen inte är särskilt stor. År 2009 fanns lite drygt 300 personer födda i de båda "länderna". Anledningen att 2009 är det senaste året, är att variabeln Födelseortut, födelseort i utlandet, togs bort från RTB:s observationsregister på grund att variabeln visade födelseorterna i klartext, vilket medför att samma ort kan ha ett flertal olika stavningar. SCB bedömde att variabeln var svår att använda.

Kommentarer från ledamöterna:

En ledamot sade att det bör räcka att lägga till en fotnot som säger att Färöarna och Grönland ingår i Danmark.

Ett flertal ledamöter sade att särredovisning inte är nödvändig!

9. Planering av kommande demografirapporter

*Karin Lundström, SSA/ Enheten för Befolkning och
Levnadsförhållanden*

Karin berättade om de olika publiceringsformer som SCB använder för att sprida analyser.

- Kort analys
Kort och lättillgänglig text anpassad för allmänheten.
- Minirapport
Lite mer omfattande text, 10–25 sidor, där målgruppen är användare med förkunskaper inom området.
- Rapport
Ytterligare lite mer omfattande text, 25 sidor eller mer.
Målgruppen är vana användare med förkunskaper inom området.

Ledamöterna fick ett antal frågor att ta ställning till. Läser de, de korta analyserna? Är de korta analyserna till nytta även för avancerade användare? Är det någon analys som borde vara kortare eller längre?

Kommentarer från ledamöterna:

En ledamot sade att även korta och enkla analyser är av värde då de kan väcka intresse och inspiration.

En annan ledamot sade att rapporterna ofta är intressanta, men att de inte är så enkla att hitta. SCB förklarade då att det finns möjlighet att prenumerera på rapporterna så att det kommer en notis när något nytt är publicerat inom det område man har uppgett sig vara intresserad av, [Bevaka nyheter från SCB](#).

En ledamot ansåg att SCB borde skriva analyser baserat på de områdestyper som SCB har utvecklat tillsammans med Delmos.

10. Ukraina i statistiken

Lena Lundkvist, SSA/ Enheten för Befolkning och Levnadsförhållanden

Med tanke på kriget i Ukraina berättade Lena lite om de ukrainare som bodde i Sverige per den 31 december 2021 och om den statistik som SCB nyligen har börjat publicera kring asylsökande och [massflyktingar](#). Därefter berättade hon hur SCB har tagit hänsyn till kriget i den befolkningsframskrivning som publicerades i april.

Då massflyktingarna i första hand inte ska få ett uppehållstillstånd som sträcker sig över ett år så ska de inte ingå i befolkningen. SCB har därför, utöver den ordinarie framskrivningen, tagit fram fem olika scenarier där ukrainamigranter ingår. Lena berättade att störst påverkan är på antalet barn och unga medan antalet 65 år eller äldre inte påverkas särskilt mycket oavsett scenario.

Lena berättade att de fem scenarierna inte är publicerade i statistikdatabasen, men om man är intresserad så skickar SCB resultatet.

Kommentarer från ledamöterna:

En ledamot sade att SCB bör räkna med att en stor andel av ukraina-flyktingarna inte kommer att återvända till Ukraina. Ledamoten undrade ifall SCB har tittat på andra konflikter för att se hur många flyktingar i grannländer som återvände efter att konflikten upphörde.

En ledamot funderade över diasporans roll på en flyktings benägenhet att stanna eller återvända. I Sverige är det relativt få ukrainare jämfört med många andra länder i Europa.

En ledamot tog upp ”kedjemigration”, dvs. länkar mellan olika länder. SCB nämnde då att de flesta migranter flyttar till eller från sitt födelseland och det är få länder som tredjelandspersoner står för en stor andel av migranterna till och från ett land. Det kan man bland annat undersöka med hjälp av statistik i denna tabell som visar in- och utvandring från Ukraina åren 2000 - 2021:

<https://www.statistikdatabasen.scb.se/sq/125366>.

11. Övriga frågor

Preliminärt bestämde vi att nästa möte i användarrådet infaller under vecka 45, torsdagen den 10 november.

Marie Lideus nämnde att SCB är intresserad av en kort rapportering från ledamöternas organisationer med nyheter.

12. Summering

Ordförande tackade alla för ett bra möte. Därefter avslutades mötet.